www.vulkani.rs
office@vulkani.rs

Naziv originala:
Charlie Jonas
DAS SCHÖNSTE GESCHENK

Copyright © 2022 by Thiele & Brandstätter Verlag GmbH, Vienna, Austria
Translation Copyright © 2024 za srpsko izdanje Vulkan izdavaštvo

ISBN 978-86-10-05352-4

ČUVAMO PRIRODU

Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

Čarli Džonas

NAJLEPŠI POKLON ZA EMU

Prevela Elena Milosavljević

VULKAN
IZDAVAŠTVO

Beograd, 2024.

Mojoj maloj mami zečici.
Za još mnogo Božića s tobom!

1.

Vrata su bila odškrinuta, kao i uvek, ali ovog puta mi se slamalo srce. Ušla sam kroz kapiju, koja je tiho škripala, vukući usput kofer na točkiće, i nesigurnim koracima išla snežnim putem do male kolibe, koja je izgledala kao dečjom rukom naslikana. Debela kuća od peščara, prekrivena ružom puzavicom i bršljanom nežne prljavoroze boje, smestila se između gustog žbunja. Šiljati krov s dimnjakom, široka plava vrata po sredini, levo i desno prozori s rešetkama, iza kojih je slabo svetlucalo svetlo.

Jagorčevinska koliba. Moj dom. Moj dom već skoro trideset godina. Duboko sam udahnula i zastala na trenutak. Vazduh je bio hladan, a zimsko nebo naziralo se

iznad tri stare bukve, koje su se, kao i uvek, postojano uzdizale iza kuće boje mleka.

Čula sam kako Kuper unutra laje, njegovo uzbuđeno grebanje po ulaznim vratima, kroz koja je upravo odlučno progurao njušku, videla malu braon gomilu krzna kako kroz sneg juri ka meni, i na jedan kratak trenutak, predala sam se ludačkoj iluziji da je stvarno sve moguće, da bi sve zaista moglo da bude kao nekada.

Da sam se, kao i svake godine, odvezla do Snoubridža da bih sa mamom okitila kuću, da zajedno pričvrstimo božićne girlande sa crvenim i zelenim kuglicama na stepenice, zakačimo lampice i zvezde na prozor i da uz veliko uzbuđenje iz gomile izaberemo jelku s male tezge ispred Snoubričke opštine, koju bismo na kraju, smejući se i boreći se za dah, odvukle kući, uveravajući jedna drugu da se sva muka isplatila jer je to drvo stvarno najlepše koje smo mogle da nađemo.

Na trenutak sam imala nenormalnu nadu da je sve loše što se dogodilo bio samo loš san, iz kog sam se napokon probudila. Da je mama u kuhinji ili da je otišla nakratko u baštu i ostavila ulazna vrata otvorena za mene, kao i uvek, zato što je znala da ću uskoro doći.

„Ah, Ema, ljubavi, stigla si“, rekla bi dok bi mešala lonac na šporetu. „Uđi! Uđi! Je l’ bilo gužve? Pogledaj šta sam nam ukusno spremila.“

Videla sam mali oblik ispred sebe i osetila kako mi se grlo steže. Onda sam se sagnula da pomazim Kupera, koji je bio van sebe od sreće što me vidi i nije prestajao da skače na mene.

„Ššš, Kupere“, rekla sam automatski. „U redu je… sve je u redu.“

Ali ništa nije bilo u redu.

Jer mama nije bila ni u kuhinji, niti u bašti, niti bilo gde drugde. Uopšte više nije bila tu.

A na vratima se pojavila senka gospođe Brauning, koja mi je mahnula.

„Zdravo, Ema“, rekla je. „Napokon si stigla. Čula sam auto. Je l’ bilo gužve?“

Klimnula sam glavom i primetila kako mi se oči pune suzama.

„Hajde, uđi. Treseš se kao prut. Kakvo grozno vreme! Je l’ sneg baš morao da padne?“ Gospođa Brauning me je zagrlila i uvukla u kuću. „Na vestima su upozoravali da ulice mogu biti klizave, i ja sam se već uplašila da ti…“,

nije dovršila misao, potresena. „Ah, oprosti mi, Ema, kako nepromišljeno od mene… nisam želela, mislila sam…“

„U redu je“, odgovorila sam. Gospođa Brauning je naša komšinica, tek nekoliko kuća dalje, i tokom godina je postala mojoj mami nešto kao prijatelj. Ne kao njena najbolja drugarica En, koja je živela u Brajtonu, ali svakako mnogo više od komšinice. Eleonora Brauning je uvek bila otvorena i nije mogla ništa da uradi povodom toga što je moja mama jednog olujnog kišnog oktobarskog dana, koji je uobičajen za Kotsvold, fatalno skrenula u krivini i udarila stari mini o drvo. Mama se vraćala iz obližnje knjižare, gde je radila tri dana u nedelji. Padao je mrak, i da je zavezala pojas, možda bi preživela. Ali mama je mrzela pojaseve. „Šta da radim s ovom prokletinjom?! Osećam se stegnuto, pre se moglo i bez pojaseva“, žalila se stalno kada sam je terala da se veže. Ali pošto sam radila u Londonu i uglavnom nisam bila tu, imala sam manje uticaja na njene postupke dok je jurila kroz komšiluk, ozbiljnog lica iza volana i usredsređenog držanja.

Pritom mama nije videla dobro, još kao devojka borila se sa kratkovidošću. Tako je upoznala i mog oca, koji se bio upravo zaposlio kao očni lekar u obližnjem Straudu.

Nakon što je pacijentkinja skinula naočare, doktor Ernest Blum je pogledao lepu devojku u prilično kratkovide plave oči i odmah se zaljubio. Nigde bolje ne pristaje izreka o ljubavi na prvi pogled. Mama se zaljubila u svog budućeg muža na drugi pogled, nakon što je ponovo stavila naočare, izmerila dioptriju i ispitala vid. „Vidiš, Ema, sve ima svoj razlog. Čak me je i loš vid nečemu odveo", često je govorila. „Inače nikada ne bih upoznala tvog oca."

Mama je bila nepopravljivi optimista. Možda je i u nesreći, koja se dogodila tako iznenada, tri nedelje pre Božića, videla nešto pozitivno.

Jasno se sećam tog dana. Naravno da se jasno sećam tog dana. Spuštala sam roletnu male prodavnice čarapa u Kovent gardenu, gde sam radila, i radovala se mirnoj večeri na kauču kada je stigao sudbonosni poziv. Dok sam psovala i preturala po torbici za telefonom, nisam ništa posumnjala. Nisam imala predosećaj, nikakvo sedmo čulo. Dan je bio naporan i mislila sam da možda Kejt zove da me pita da li želim da izađem na čašu vina s njom. Ali to je, na moju nesreću, bio policajac iz Snoubridža, koji je prvo morao da se uveri da zaista razgovara s Emom Blum pre nego što mi je ozbiljnijim glasom saopštio da

se dogodila nesreća, da ne izgleda dobro i da bi bilo dobro da požurim u bolnicu.

Preletela sam auto-put, jurila sam duž ulice koja me je vodila do Kotsvolda, i kada sam, dva sata kasnije, obamrla od straha i užasa, stigla u Snoubridž, tu su bili samo lekari, koji su sa skrušenim držanjem stali ispred mene i uveravali me da, nažalost, nije bilo ničeg što je moglo da se uradi.

Možda bi mama rekla da je bar brzo prošlo i da nije morala dugo da se muči, kao tata, čiji se tumor razvukao na tri godine. Ili da se raduje da nakon svih godina ponovo vidi svog voljenog Ernesta. Za mene je to bio slab povod za slavlje. Mama je imala šezdeset i četiri godine kada se slupala. To nije bilo doba za umiranje. Osećala sam da su od mene otrgnuti svi njeni osmesi, dobrota i sve godine tokom kojih je i dalje mogla da bude tu za mene – i ja za nju. Život nije bio fer.

Nekako sam preživela taj užasan dan. Potpisala sam papire, rukovala se, razgovarala s pogrebnikom kog su Brauningovi pozvali – s gospodinom obučenim u crno, sa živahnim očima, koji me je smireno i kompetentno vodio kroz sve formalnosti. Nekoliko dana kasnije, na malom snoubričkom groblju, primala sam saučešće od prijatelja

i komšija. Kejt je došla iz Londona i stezala mi ruku dok je sveštenik govorio utešne reči. En je stajala pored mene, bela kao krpa, a Sajmon je uveliko bio u Singapuru, gde je obavljao svoj veliki posao, i samo je poslao bezosećajnu poruku. Sunce je sijalo pa sam nosila tamne naočare. Nekoliko šarenih listova sletelo je sa starog kestena na grob.

Sve vreme sam se osećala kao pod vodom, kao da me je prekrio okean koji je potisnuo sve zvukove i nebu oduzeo boju.

Ovo je bio prvi put nakon mamine sahrane da sam se vratila u kolibu. Mislila sam da će sada biti lakše, ali iskreno, bilo je teže. Tada mi se sve činilo potpuno nestvarnim, teturala sam se kroz taj dan kao pijana, ali sad je smrt moje majke dobila novu realnost. Uzela sam tri slobodne nedelje da bih odlučila šta dalje da radim – i s Jagorčevinskom kolibom i sa sobom.

Bilo mi je dvadeset devet godina, moji roditelji bili su mrtvi, moj dečko je odskora bivši i svakako udaljen hiljade kilometara, i ja sam sada, preplavljena osećanjima, stajala u hodniku, držeći se za dršku kofera marke *Rimova* i, umirujući se, slušala kako mi gospođa Brauning govori da je Kuper bio jako hrabar i da mi je donela supu.

„Možeš kasnije da je pojedeš. Na šporetu je.“ Posramljeno je provukla prste kroz kratku sedu kosu i pogledala me donekle bespomoćno. „Mislila sam da će ti nešto toplo dobro doći po ovoj hladnoći, zar ne?“

Klimnula sam bez glasa i ona je ostala da neodlučno stoji u hodniku. „Ah, da, naložila sam vatru“, rekla je potom: „Ali toj starudiji je uvek potrebno vreme.“

„Hvala.“ Progutala sam knedlu.

Gospođa Brauning se okrenula ka vratima. Moja nedorečenost očigledno se odužila, ali nisam znala šta da joj kažem. Bilo mi je veoma loše i želela sam jednostavno da budem sama.

„Idem ja onda“, rekla je i uputila mi saosećajni pogled. „Ako ti nešto treba, ili ako ti se krov sruči na glavu, ili ako samo želiš da popričaš, svrati – važi? Uvek smo tu za tebe, Ema. Znaj to.“

„To je jako lepo od vas.“ Pokušala sam da se nasmešim, što mi je donekle uspelo. Onda sam zatvorila vrata za gospođom Brauning, gurnula kofer u stranu, okačila svoj plavi kaput, kapu i šal u garderober i duboko udahnula.

Oklevajući, ušla sam u dnevnu sobu, sela, probe radi, na veliki braon kauč, na kom se nalazio šareni pokrivač,

i neko vreme gledala u tamni kamin, u kome je gorelo nekoliko cepanica. Koliko smo večeri proveli sedeći na tom kauču mama, tata i ja, gledajući filmove uz grickalice i krekere, pili vino, razgovarali, gledali u vatru koja je živahno plamtela. Tata me je na tom kauču tešio tokom mojih prvih ljubavnih jada, a ja sam tu isto tešila mamu kada je tata umro pre osam godina.

Iako su svi znali da je došao kraj, mama se do poslednjeg dana nadala da će njen voljeni Ernest ozdraviti. „*Događaju* se iznenadna izlečenja", rekla je i ozbiljno ga pogledala kroz naočare. „Postoji nešto više između neba i zemlje, o čemu naš ograničeni um može samo da sanja." Odlučnim držanjem marširala je kroz bolničku sobu i citirala Čerčila: *Nikada ne odustajte! Nikada!* Tata, koji je na kraju života sačuvao ostatak humora, podigao se na jastuk i prostenjao: „Svaka čast Čerčilu, Boni, ali sada stvarno preteruješ. Gde si našla sve ove ubistvene citate?" Slabašno se nasmešio, izgleda da mu se igra reči dopala. „Trebalo bi manje da čitaš knjige, ljubavi. I to ne samo zato što nije dobro za tvoje oči. Ja i ovaj prokleti rak, mi nikad nećemo biti prijatelji, shvati to već jednom. Jedno od nas će izgubiti bitku, a ja se plašim da to neće biti

rak. Ali jedno ću ti reći – kada ja umrem, umreće i on.“ Nasmejao se, a onda se smeh pretvorio u užasan kašalj.

Tata je bio jedan od najsmešnijih ljudi koje sam poznavala, i tokom svog poslednjeg dana zbijao je šale, tražio je ginis i ispušio poslednju cigaru nakon što je medicinska sestra, koja je zamenila poslednji flaster, otišla. „Ionako više nije važno“, rekao je. „Nemoj sada da slažeš grimasu, Boni. Svakome ko je osuđen na smrt ispunjava se poslednja želja, zar ne? Dođi i sedi, ljubavi! Želim još jednom da pogledam tvoje lepe kratkovide oči. Kao i prvi put kada si došla u moju ordinaciju, sećaš li se?“

„Ah, Erneste“, rekla je mama i uzela je njegovu ruku, dirnuta. „Naravno da se sećam.“

Nekoliko sati kasnije, tata je sklopio oči zauvek. Mama je bila izvan sebe od bola što ni njeni uvaženi Šekspir i Vinston Čerčil nisu bili u pravu.

Ipak se ne može uvek pobediti. I ne događa se uvek čudo. Ponekad jednostavno dolazi kraj. Ljudi umiru. Oni su krhki. Svi hodamo po tankom ledu. Samo život uvek nastavlja dalje.

„Uspećemo, mama“, rekla sam nakon sahrane, koja je, uostalom, bila jako lepa sahrana, koliko god takvi

događaji uopšte zaslužuju reč *lepo*. Drhtavog glasa, iznova me je gladila po ramenima. „Uspećemo.“ Nadala sam se da će, ukoliko dovoljno puta to ponovim, tako i biti. Sedele smo na starom kauču kao u čamcu za spasavanje u ogromnom moru.

„Znaš, tata mi je obećao da će paziti na nas gde god da je. Na svoje dve devojke. Tako je rekao.“

Mama je podigla pogled i pogledala me s bolom u očima. Njen pogled me je pogodio pravo u srce. Toliko nesreće nisam nikada videla u dva oka. „Uspećemo“, ponovila sam još jednom. „Tata pazi na nas. Dobro mu je. Bio je hrabar. I mi sada moramo da budemo hrabre. Dugujemo mu to.“ Ležale smo jedna drugoj u naručju, plačući, ne znam ni koliko dugo, sve dok mama u nekom trenutku napokon nije ustala da napravi čaj.

Za mamu je šolja čaja bila lek za sve – za bol u stomaku, u srcu, za smrtne slučajeve. Tog mračnog popodneva sedele smo jedna preko puta druge na kauču, prekrštenih nogu, kao dve drugarice koje su jedna drugoj odavale tajne i ispijale vreo erl grej, koji je tekao kroz naša tela kao životni eliksir.

„Ići ćemo nekako dalje, moramo dalje“, promrmljala je mama u šolju. Mesec dana kasnije usvojila je Kupera, slatko smotano štene, koji je od tog dana sedeo s nama na porodičnom kauču i pratio mamu u šetnju. Mislim da joj je Kuper tada spasao život.

Čak je i sada sedeo na kauču, mahao repom i gledao me pun iščekivanja, spreman da skoči na mene zarad maženja.

„Ne, Kupere, ne sad“, rekla sam i odmahnula glavom.

Ustala sam i otišla do trpezarijskog stola, na kom je stajao svećnjak pored prazne vaze. Dok sam prolazila, nežno sam prelazila prstima po koricama knjiga na policama. Mama je volela knjige, nije tek tako radila u biblioteci. Toliko često mi je donosila romane za koje je mislila da obavezno moram da ih pročitam, kako bismo mogle da razgovaramo o njima, ali da budem iskrena, nikad nisam mogla da pročitam više od nekoliko stranica odjednom. Sada mi je bilo žao. Sada bih najradije pročitala sve knjige s polica, samo da bih još jednom mogla na nekoliko sati da popričam s njom.

Čežnjivo sam gledala u svetloplave zidove, na kojima je visilo nekoliko pejzaža, cvetnih akvarela i uramljenih

porodičnih fotografija. Moji roditelji kao mladenci. Slika iz vremena kada sam krenula u školu. Tata ispred svoje ordinacije u Straudu. Nas troje na pikniku pokraj male reke, koja vijuga kroz valovita brda Kotsvolda. Mama i ja u letnjim haljinama ispred ogromnog polja lavande, čiji intenzivan miris mogu i sada da osetim.

Uhvaćeni trenuci srećnih dana.

Uzdahnula sam. Koliko dugo nisam pogledala ove slike? Godinama su visile na zidu a da ih nisam zaista primećivala.

Približila sam se slici s poljem lavande i ugledala nas dve kako čkiljimo na suncu i nečemu se smejemo, mama s plavom kosom, kako odbrambeno pruža ruku ka kameri, a ja s dugim smeđim loknama pod slamnatim šeširom, koji mi je kupio tata. Setih se šta je tada bilo toliko smešno. Mama je u poslednjem trenutku povikala: „Čekaj, Erneste, ne, ne još!“, i tako energično skinula naočare za fotografisanje da su svom silinom odletele u lavandu. Mama je bila i izuzetno tašta. Na kraju smo pola sata proveli klečeći na zemlji i tražeći naočare.

Nasmešila sam se, ali na srcu mi je ostalo nešto teško.

Šta se radi sa svim silnim uspomenama kada oni s kojima bismo ih podelili više nisu tu?

Sklonila sam pogled i pogledala ka vratima, gde se u uglu nalazila crvena karirana fotelja, u kojoj je mama često sedela. Na stočiću je i dalje stajala knjiga i njena futrola za naočare. Uzela sam knjigu i rukom prešla preko kožnog omota – bilo je to antikvarno izdanje *Doba nevinosti* Idit Vorton, a onda sam je oprezno vratila i zapitala se zašto je neko ko se toliko smejao rado čitao tužne romane.

„Knjige sa srećnim krajem brzo se zaboravljaju", objasnila mi je jednom mama. „A romani sa tužnim krajem, ili otvoreni za interpretaciju, pamte se čitav život. Nemam pojma zašto je to tako. Možda upravo zato što ne možemo da prihvatimo tužan kraj i uvek se nadamo srećnom."

Zagledala sam se u praznu fotelju. Nedostajala mi je mama, kako je tu uvek sedela s plavom glavom nad knjigom, udubljena u štivo. Kada sam otišla u kuhinju, nedostajala mi je još više. Sve je bilo očišćeno i sređeno, a mala šerpa supe, koju je gospođa Brauning napravila, stajala je gotova na šporetu. Ali gde je mamin veliki lonac, za koji sam se uvek pitala kako uopšte može da ga drži? Gde su bili svi obećavajući mirisi koji su se širili kuhinjom kada